

Program GRAMPS do rysowania drzew genealogicznych

WIĘZY KRWI

Każdy, kto próbował dogłębnie przeanalizować historię swojej rodziny wie, jak dużą ilość danych trzeba przy tym uwzględnić.

Na szczęście istnieje program dla systemu Linux, który ułatwia zarządzanie tymi danymi.

KEVIN DONNELLY

Do zbudowania drzewa genealogicznego konieczne jest zgromadzenie odpowiednich informacji. Już samo zbieranie danych nie jest łatwe, a przecież trzeba jeszcze przechowywać je w taki sposób, aby łatwo je było wykorzystać. Użytkownicy Linuksa mogą zainstalować program, który spełnia wszystkie wymagania badaczy historii swoich rodzin. Przeznaczony dla systemów Linux i UNIX program GRAMPS (Genealogical Research and Analysis Management Programming System) bardzo ułatwia zarządzanie informacjami o więzach rodzinnych. W tym artykule wypróbujemy program GRAMPS [1] na 530-osobowym drzewie genealogicznym, które wcześniej przygotowano na „innym systemie”.

Instalacja

Najłatwiejsza do zainstalowania wersja programu GRAMPS to 1.0.11 i właśnie jej przyjrzymy się w niniejszym artykule. (Jest

też wersja nowsza, 2.0.3, ale wymaga najnowszych pakietów python-gnome – patrz Ramka zatytułowana „GRAMPS v2”). Richard Bos przygotował pakiety RPM z programem GRAMPS 1.0.11 dla dystrybucji Suse 9.2; są one dostępne z poziomu narzędzia apt4rpm [2]. Pakiety dla dystrybucji Mandriva i Fedora można pobrać z serwisu projektu GRAMPS; jest tam także pakiet z kodem źródłowym.

Dodawanie osób

Po pierwszym uruchomieniu programu musimy podać trochę informacji wstępnych; potem pada pytanie o otwarcie istniejącej bazy genealogicznej. Ponieważ takiej bazy na razie nie mamy, wybieramy opcję *Create a new XML database* (Utwórz nową bazę XML) i klikamy przycisk OK (Rysunek 1).

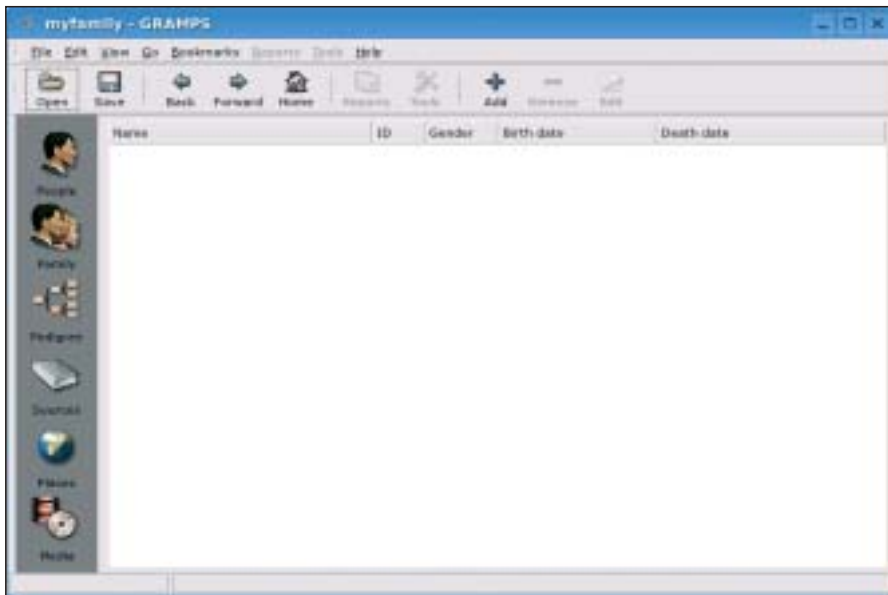
Przechodzimy do folderu, w którym mają się znaleźć informacje o rodzinie i wprowadzamy nazwę bazy (np. mojarodzina). Następnie klikamy OK. Wyświetlany jest wła-

ściwy obszar roboczy programu GRAMPS z paskiem umożliwiającym zmianę bieżącego widoku danych (Rysunek 2).

Można rozpocząć wprowadzanie informacji o rodzinie. Na pasku narzędzi klikamy przycisk *Add* (Dodaj). Otwiera się okno dialogowe *Edit Person* (Edycja osoby), takie jak na Rysunku 3. Karta *General* (Ogólne) zawiera informacje podstawowe; na pozostałych kartach można wprowadzić bardziej szczegółowe dane. Na kartach *Names* (Na-

Rysunek 1: Tworzenie nowej bazy genealogicznej.

Rysunek 2: Obszar roboczy programu GRAMPS.

Rysunek 3: W oknie dialogowym Edit Person (Edycja osoby) można wprowadzić informacje o specyficznej osobie.

Rysunek 4: Dodawanie obiektu multimedialnego do rekordu osoby.

zwiska) i *Addresses* (Adresy) można umieścić wiele różnych nazwisk i adresów jednej osoby. Na karcie *Notes* (Notatki) dostępne jest pole tekstowe do wprowadzania dowolnych notatek, a na karcie *Sources* można wprowadzić odsyłacze do dodatkowych informacji o osobie. Dodatkowe źródła informacji to np. oficjalne dokumenty (akty urodzenia i chrztu, kartoteki dotyczące służby wojskowej, akt zgonu, testament, inskrypcja na nagrobku itp.), albo mniej formalne świadectwa przekazywane drogą ustną (anedoty rodzinne lub wspomnienia przyjaciół) pokazujące kontekst zasadniczych danych.

Bardzo przydatna jest możliwość sortowania informacji przez kliknięcie nagłówka; dobrym pomysłem jest także oznaczenie nazwy karty pogrubioną czcionką, jeśli zawiera ona jakiegokolwiek informacje. Natomiast brakuje zawiązania wierszy we wprowadzanych danych. Na przykład, jeśli w kolumnie *Description* (Opis) na karcie *Events*

(Zdarzenia) znajdzie się długi wpis, odczytanie pól *Date* (Data) i *Place* (Miejsce) wymaga pracochłonnego przewijania.

Z daną osobą można powiązać obiekty multimedialne: zdjęcia, nagrania dźwiękowe i wideo, itp. Służy do tego karta *Gallery* (Galeria), na której dostępny jest przycisk *Add from file* (Dodaj z pliku). Kliknięcie tego przycisku powoduje otwarcie okna dialogowego *Select a media object* (Wybierz obiekt multimedialny), gdzie wskazujemy właściwy plik (Rysunek 4). Domyślnie obiekt kopiowany jest do folderu z bazą, ale można zaznaczyć opcję *Do not make a local copy* (Nie wykonuj kopii lokalnej); wtedy zamiast kopiowania pliku tworzone jest dowiązanie do oryginalnego obiektu. Można dodawać wiele obiektów i przeciągać je w różne miejsca karty *Gallery* (Galeria). Pierwszy w kolejności obrazek staje się domyślnym obrazem prezentowanym na zakładce *General* (Ogólne).

Importowanie istniejących informacji

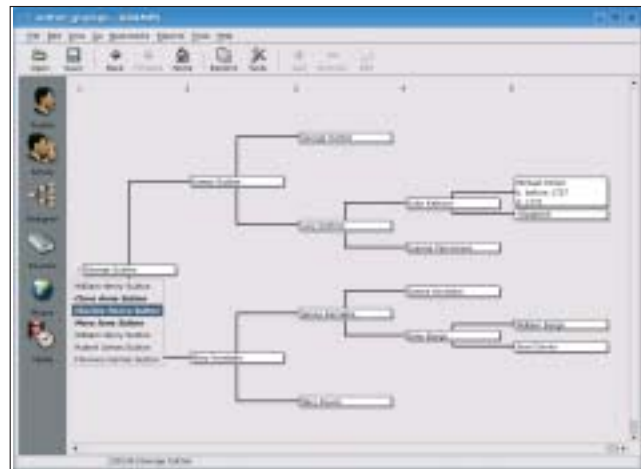
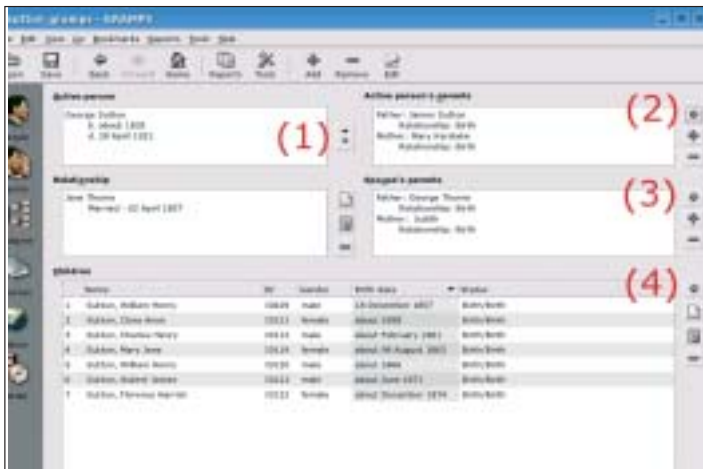
Jeśli to nasza pierwsza przyгода z dziedziną genealogii, wszystkie informacje dotyczące rodziny musimy wprowadzić ręcznie. Są jednak osoby, które już wcześniej gromadziły dane tego typu za pomocą komputera. Na pewno nie chcą one ponownie wprowadzać danych tylko dlatego, że postanowiły zmienić system operacyjny na lepszy. W takim przypadku wystarczy w poprzednim programie używanym do tego celu wyeksportować dane w standardowym formacie tekstowym GEDCOM (Genealogical Data COMMunication), a następnie zaimportować je do GRAMPS-a. Poszczególne aplikacje wykazują tendencje do zapisywania plików we „własnych odmianach” formatu GEDCOM (to trochę jak z bazami w SQL-u). GRAMPS potrafi zaimportować dane zapisane przez programy Brother's Keeper, Family Origins, Family Tree Maker, Ftree, GeneWeb, Legacy, Personal Ancestral File, Pro-Gen, Reunion oraz Visual Genealogy.

Plik testowy, który zaimportujemy na potrzeby tego artykułu, powstał w ciągu kilku lat w programie Family Tree Maker w systemie Microsoft Windows 98. Zawiera informacje o 530 krewnych Arthura Suttona oraz materiały dodatkowe – dokumenty źródłowe, notatki itp. Żaden z obiektów multimedialnych (głównie zdjęcia) nie został zapisany w wyeksportowanym pliku GEDCOM.

Aby zaimportować plik, wybieramy kolejno *File* | *Import* | *Import from GEDCOM...* (*Plik* | *Import* | *Importuj z GEDCOM...*), wskazujemy plik i klikamy przycisk OK. Po chwili oczekiwania na zaimportowanie powinniśmy zobaczyć oczekiwane dane w obszarze roboczym, posegregowane alfabetycznie według nazwiska. W dolnej części widoczna jest grupa zakładek umożliwiająca przeskakiwanie do innych liter alfabetu. Aby przejrzeć nazwiska osób noszących dane nazwisko, klikamy strzałkę obok nazwiska; lista zostaje otworzona.

Eksploracja danych

Teraz, skoro mamy już dane do przetworzenia, możemy przetestować inne funkcje programu GRAMPS. Najpierw należy jednak nadmienić, że importowanie danych przebiegło (przynajmniej na tyle, na ile udało nam się to stwierdzić) bezbłędnie. Na przykład, materiały dodatkowe zostały przypisane odpowiednim osobom. Możli-

Rysunek 5: Nawigacja po relacjach rodzinnych w programie GRAMPS jest bardzo łatwa.

Rysunek 6: Program GRAMPS może wyświetlić dane w formacie drzewa genealogicznego.

wość bezbłędneho przeniesienia wszystkich informacji jest bardzo ważna, gdy decydujemy się kontynuować tworzenie drzewa genealogicznego w systemie Linux.

Dwukrotne kliknięcie wpisu odpowiadającego osobie powoduje otwarcie okna edycji pokazanego na Rysunku 3. Wybranie

pary rodziców (np. przybranych). Wybranie jednego z potomków i kliknięcie przycisku (4) powoduje ustawienie tego potomka jako osoby aktywnej. Dodatkowe opcje są także dostępne po kliknięciu dowolnego obszaru prawym przyciskiem myszy.

Kliknięcie widoku *Pedigree* (Drzewo genealogiczne) powoduje wyświetlenie relacji w typowym formacie drzewa (Rysunek 6). Domyślnie drzewo znajduje się w położeniu poziomym, ale może być także wyświetlane pionowo - wystarczy wybrać kolejno *Edit | Preferences | Display | General* (Edycja | Preferencje | Widok | Ogólne). Małe przyciski ze strzałkami po obu stronach drzewa genealogicznego służą do przechodzenia do poprzednich lub następnych generacji. Wybranie tych przycisków z lewej strony powoduje wyświetlenie listy potomków (o ile dana osoba ma potomków), przy czym pogrubioną i pochyłą czcionką wyświetlane są nazwiska tych potomków, którzy sami mają dzieci.

GRAMPS udostępnia liczne raporty gotowe do wydrukowania (Rysunek 10). Wbudowane raporty można edytować, można też tworzyć nowe od zera (konieczna jest znajomość języka Python). Raporty dostępne są w różnych formatach: HTML, PDF, AbiWord, KWord, LaTeX, RTF i OpenOffice.org (formaty tekstowe) oraz PostScript, PDF, SVG, OpenOffice i GraphViz (formaty graficzne z wykresami).

Chyba najbardziej kompleksowym raportem jest *Book* (*Books | Book Report*), będący połączeniem różnych raportów w jednym dużym pliku OpenOffice.org. Po wybraniu raportu należy podać nazwę pliku, w którym zostanie zapisany. (Domyślnie stosowany jest format OpenOffice Writer).

Taki sam system zapisywania w pliku zewnętrznym jest stosowany w przypadku większości innych raportów. Niektóre raporty mogłyby być przygotowane lepiej. Na przykład raport *Ahnentafel* nie odwzorowuje pokrewieństwa wymienionych osób z osobą aktywną, przez co łatwo jest się pogubić w informacjach. Przydałyby się również nieco bardziej szczegółowe informacje o poszczególnych raportach. Jest na to miejsce w oknie dialogowym *Reports* (Raporty).

Chyba najbardziej interesującym raportem jest ten umożliwiający wyeksportowanie pliku w postaci stron internetowych. Po wybraniu opcji *Web Page | Generate Web Site* (Strona internetowa | Wygeneruj stronę internetową) należy określić miejsce do zapisania stron HTML (Rysunek 12). Można wybrać jeden z gotowych szablonów lub zastosować własny; można także dostosować poszczególne aspekty układu strony za po-

Rysunek 7: Okno Tools (Narzędzia) udostępnia różne funkcje dodatkowe.

osoby i kliknięcie widoku *Family* (Rodzina) powoduje otwarcie okna dialogowego z informacjami o najbliższej rodzinie tej osoby (o małżonku/ małżonce, rodzicach, dzieciach). Dwukrotne kliknięcie dowolnego obszaru tekstowego powoduje otwarcie okna dialogowego, w którym można dokonać edycji odpowiednich danych (np. typu relacji między osobami).

W tym oknie można także wykonać inne ciekawe funkcje przyspieszające nawigację po bazie danych (Rysunek 5). Przycisk (1) służy do zmiany osoby aktywnej (z danej osoby na jej małżonka/ małżonkę). Przyciski (2) i (3) umożliwiają wskazanie rodziców osoby lub małżonki jako osoby aktywne. Przycisk + służy do dodawania nowej

Jest też widok uwzględniający wszystkie dane źródłowe i nazwy miejsc wymienione w pliku, wraz z informacjami o obiektach multimedialnych (Rysunek 7).

Okno Tools (Narzędzia) umożliwia skorzystanie z funkcji przeznaczonych do różnych celów, od naprawiania bazy danych do wyszukiwania zdublowanych wpisów (Rysunek 8).

Okno Tools (Narzędzia) zawiera także przydatny kalkulator (Rysunek 9) do określania stopnia pokrewieństwa między osobą aktywną a dowolną osobą z drzewa genealogicznego.

Przenoszenie na papier

Czasem może zająć potrzeba wydrukowania danych zgromadzonych w komputerze.

mocą specjalnego edytora stylów. Ponadto istnieje możliwość określenia, jak dużą część drzewa genealogicznego chcemy wyeksportować. Raport ten, umieszczony na koncie chronionym hasłem, pozwala wygodnie udostępniać wyniki badań genealogicznych innym członkom rodziny.

Programowi brakuje raportu w postaci „dziennika badań” (a tym samym „listy zadań do zrobienia”). W takim raporcie można byłoby określić dane, wyznaczoną

osobę i obszar badań, a także ewentualnie źródło danych i uwagi. Planując wyprawę na przykład do archiwum państwowego, archiwów spisów ludności czy urzędów spadkowych, można byłoby wydrukować listę wszystkich osób, informacje, które są nam potrzebne.

Czy GRAMPS spełnia oczekiwania?

Czy GRAMPS może konkurować z takimi aplikacjami jak Family Tree Maker (FTM)? Arthur, człowiek doskonale znający tematykę badań genealogicznych, który pomógł autorowi niniejszego artykułu, odpowiada stanowczo: tak. Musiał tylko przyzwyczaić się do nieco innego interfejsu. Potem uznał, że GRAMPS prawdopodobnie udostępnia nawet więcej funkcji niż wersja FTM, z której korzystał. Są jednak obszary, które wymagają poprawek.

Po pierwsze chodzi o powiązania między „wyspami” informacji. Na przykład widok *Pedigree* (Drzewo genealogiczne) jest ograniczony do jednej osoby po lewej stronie ekranu; nie ma więc kontekstu dla tej osoby – na przykład nie widać jej rodzeństwa. Lepszym rozwiązaniem byłoby umieszczenie na dole ekranu skali czasowej, po której użytkownik mógłby „podróżować”, wyświetlając kolejne partie linii przodków. Potem dowolną osobę na tej linii można byłoby uaktywnić (kliknąć), co powodowałoby wyświetlenie także jej rodzeństwa.

Do dopracowania jest także układ widoku *Family* (Rodzina). Pomysł na umieszczenie tam obu par rodziców (dla osoby aktywnej i jej małżonki/ małżonka) jest dobry; ale lepszym byłoby poświęcenie tego miejsca na ekranie na informacje pobrane z karty *General* (Ogólne) danej osoby. W ten sposób informacje o aktywnej osobie byłyby zawsze pod ręką. Na tym samym ekranie przydatniejszą informacją w przypadku potomków byłoby miejsce urodzenia niż status (typ relacji rodzinnej z rodzicami).

Największa różnica między programami GRAMPS i FHM polega na tym, że w tym pierwszym niemal każdy raport jest zapisywany w nowym pliku. Wiąże się to z pewnymi zaletami (np. łatwo eksportować fragmenty drzewa), ale wymaga potem otwierania wielu dodatkowych aplikacji, a to może być kłopotliwe, gdy często wprowadzamy poprawki w raportach. Problem rozwiązałaby funkcja działająca jak podgląd wydruku.

Rysunek 9: Kalkulator pokrewieństwa określający relację między osobą aktywną a inną osobą wymienioną w drzewie genealogicznym.

Podsumowując, program GRAMPS bardzo dojrzał w ciągu ostatnich 18 miesięcy. Bardzo dobrze, że tak wydajna i atrakcyjna aplikacja jest dostępna dla użytkowników Linuksa zainteresowanych historią swoich rodzin. GRAMPS poradził sobie z prawdziwym, dużym plikiem, a całkowicie nowicjusz... poradził sobie z GRAMPS-em w czasie krótszym niż godzina. To wszystko świadczy o tym, że programiści wykonali kawał dobrej roboty, a Linux sprawdza się w roli systemu dla zwykłego użytkownika. ■

GRAMPS v2

Wersję 2 programu GRAMPS opublikowano w maju po trwających ponad rok pracach, z których większość polegała na przebudowie wewnętrznej struktury programu. Lista zmian: za kulisami umieszczono bazę Berkeley DB (co oznacza, że zmiany są natychmiast zapisywane na dysku); program umożliwia teraz bezpośrednie edytowanie plików GEDCOM (choć istnieje ryzyko utraty danych spowodowane różnicami w implementacji tego standardu); zastosowano nowy format plików.

Najnowszy GRAMPS z tej serii to 2.0.3 i wymaga on użycia najnowszych pakietów Python-Gnome. Użytkownicy Suse 9.3 i podobnych dystrybucji nie powinni mieć z tym problemów (zaś pakiet RPM z wersją 2.0.3 [3] przygotował Richard Bos); natomiast w starszych dystrybucjach może zająć konieczność zainstalowania dodatkowych pakietów GNOME. W serwisie Wiki Suse można, na przykład, znaleźć instrukcję instalacji wersji 2.0.3 na Suse 9.2 [4]; wymienione tam dodatkowe wymagane pakiety zajmują ok. 68 MB!

Generalnie aplikacja przypomina wersję 1.0.11; najbardziej widoczną zmianą jest rezygnacja z podziału listy nazwisk w widoku *People* (Ludzie) na alfabetyczne zakładki i przejście na jedną, długą listę. Arthurowi ta zmiana przypadła do gustu (mniej nie!). Wprowadzono nową pozycję menu *Edit | Column Editor* (Edycja | Edytor kolumn), gdzie można określić, jakie informacje pojawiają się w widoku *People* (Ludzie) – na przykład, może tam znaleźć się informacja o małżonku/małżonce albo daty urodzenia i zgonu. Poczyniono także duży krok w kierunku rozwiązania problemu z nawigacją w widoku *Pedigree* (Drzewo genealogiczne): wprowadzono menu uruchamiające prawym przyciskiem myszy i udostępniające listę najbliższych krewnych danej osoby, w tym rodzeństwa. Kolejną innowacją jest podręczny notatnik, w którym można szybko umieszczać informacje bez konieczności ich ponownego wprowadzania (patrz samouczek [5]).

Podziękowania

Dziękuję Arthurowi Suttonowi za udostępnienie pliku z drzewem genealogicznym swojej rodziny oraz za podzielenie się wrażeniami z użytkowania programu GRAMPS.

Dodatkowe informacje

[1] Strona projektu GRAMPS: <http://gramps-project.org>

[2] Pakiet RPM GRAMPS 1.0.11 dla Suse 9.2: <ftp://ftp.gwdg.de/pub/linux/suse/apt/Suse/9.2-i386/RPMS.suser-rbos>

[3] Pakiet RPM GRAMPS 2.0.3 dla Suse: <ftp://ftp.gwdg.de/pub/linux/suse/apt/Suse/9.3-i386/RPMS.suser-rbos>

[4] Instalacja wersji GRAMPS 2.0.3 na Suse: <http://www.susewiki.org/index.php?title=Gramps>

[5] Zapisywanie informacji z brytyjskich spisów ludności w programie: http://gramps-project.org/index.php?module=pagemaster&PAGE_user_op=view_page&PAGE_id=13